

Veľké Grécko - lat. *Graecia Magna*, gréc. Megalé Hellás; Graecia Magna je rímske označenie pre územie v južnom Taliansku a na *Sicílii*, kam grécki kolonisti priniesli svoju kultúru: obrie varianty *gréckych chrámov* (8-9 stĺpov na priečeliach, vonkajšie *schodisko* oproti oltáru, *adyton*); pozri *rímske umenie, grécka antická kultúra*

-Veľké Grécko ako následok druhej vlny kolonizácie v oblasti celého Stredomoria a Čierneho mora; datuje sa obdobím 755-535 pr.Kr.; grécke mestá vtedy kolonizovali Galliu, južné Taliansko a Sicíliu (Veľké Grécko), Kyrenaiku a Čierne more (Tauris a Kolchis)

http://sk.wikipedia.org/wiki/Gr%C3%A9cka_koloniz%C3%A1cia#Druh.C3.A1_vlna_koloniz.C3.A1cie

Veľké pašie - cyklus dvanástich grafických listov *A. Dürera*; okrem *frontispice* obsahuje 11 *grafických listov*; pozri *Malé pašie*

http://www.backtoclassics.com/gallery/albrechtdurer/the_large_passion_7_the_lamentation_for_christ1/

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_woodcuts_by_Dürer

Passio domini nostri Jesu. ex hieronymo
mo Paduano, Dominico Manano, Sedulio, et Baptista Manruano, per fratrem Ebelidionum collecta, cum figuris Alberti Düreri
Romae pictoris.

¶ Has ego crudelis homo pro te perfero plagas
Atque meo morbos sanguine curo tuos.
Vulneribusque meis tua vulnera, mortemque
Tollo deus pro te plasmate factus homo.
Tunc in grate mihi spungis mea stigmata culpis
Saepe tuis, nosa vapulo saepe tua.
Sui fuerit, nos causa olim tormenta sub ueste
Iudaeo passum, tuasque sit amice quies.

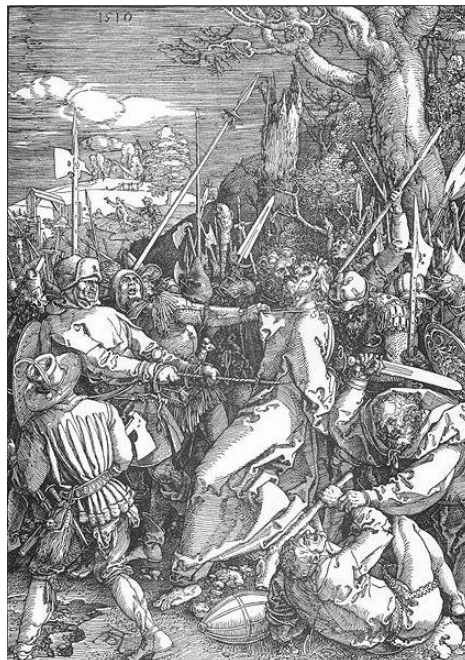

A. Dürer: Titulná strana série Veľké pašie (1510)

A. Dürer: Posledná večera (1.doska z cyklu Veľké pašie, 1510)

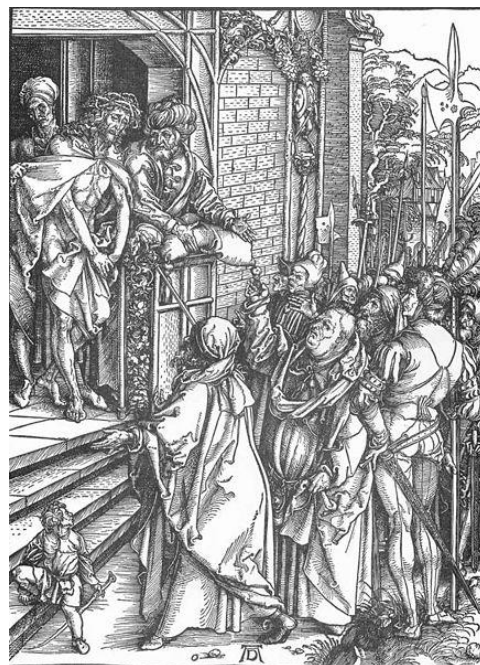
A. Dürer: Kristus na hore Olivovej (2.doska z cyklu Veľké pašie, 1497-1500)

A. Dürer: Zajatie Krista (3.doska z cyklu Veľké pašie, 1510)

A. Dürer: Bičovanie Krista (4.doska z cyklu Veľké pašie, 1497-1500)

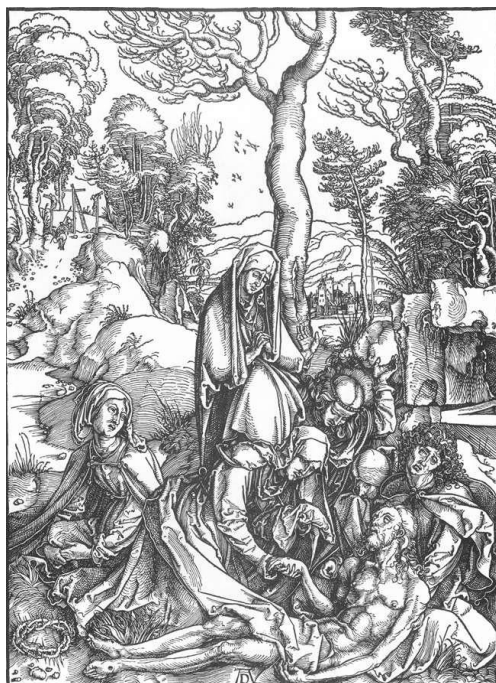

A. Dürer: Ecce homo Krista (5.doska z cyklu Veľké pašie, 1510)

A. Dürer: Kristus nesie kríž (6.doska z cyklu Veľké pašie, 1497-1500)

A. Dürer: Ukrižovanie (7.doska z cyklu Veľké pašie, 1497-1510)

A. Dürer: Oplakávanie (8.doska z cyklu Veľké pašie, 1496-1497)

A. Dürer: Pohreb Krista (9.doska z cyklu Veľké pašie, 1497-1500)

A. Dürer: Kristus v predpeklí (10.doska z cyklu Veľké pašie, 1510)

A. Dürer: Vzkriesenie Krista (11.doska z cyklu Veľké pašie, 1510)

Veľké zemetrasenie - 1. (*Zjavenie 6,12-17. Živelné pohromy*); **nastalo veľké zemetrasenie, slnce sčernelo a mesiac bol krvavý, hviezdy padali na zem...zemskí králi a veľmoži, vojvodcovia a boháči mocní a všetci otroci, aj slobodní skryli sa do jaskýň a medzi bralá vrchov a volali: Padnite na nás a skryte nás...“;** alternatívny názov k Živelným pohromám odvodený z veršov (16,17-18); ikonografické črty: hlavy ľudí ukrývajúcych sa vo vrchu

2. (*Zjavenie 11,11-13. Zmeranie chrámu. Nanebovstúpenie svedkov*); **Počuli mohutný hlas z neba, ktorý hovoril: Vystúpte sem hore! I vstúpili na nebo v oblaku a ich nepriatelia hľadeli na nich,. V tú hodinu nastalo prudké zemetrasenie, desatina mesta sa zborila.**

3.(*Zjavenie 16,17-18. Vyliatie siedmej čaše*); **Aj siedmy anjel vylial svoju čašu na vzduch, a vyšiel z chrámu od trónu mocný hlas: Stalo sa! Nato nastali blesky, zvuky, hromy a veľké zemetrasenie, akého nebolo dovtedy, čo je človek na zemi; tak veľké bolo zemetrasenie. A veľké mesto sa rozpadlo na tri častky a mestá národov padli;** alternatívny názov pre kapitolu *Vyliatie siedmej čaše*; odvodený z veršov (16,17-18)

Veľké znamenie - (*Zjavenie 12,1*); **Veľké znamenie sa ukázalo na nebi: žena odetá do slnka, pod nohami mesiac, na hlave veniec dvanástich hviezd.**

-alternatívny názov pre námiet *Žena slnkom odetá*; vychádza zo znenia verša (12,1)

(12,1-12. Boj draka na nebi). **Videnie ženy odetej do slnka** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

Autor neuvedený: Veľký červený drak (ilustrácia, Philips Medhurst Bible)

M. Wolgemut: Postavy v krajine (Norimberská kronika, 1493)

A. Dürer: Frontispice spisu Zjavenie Jána (1511)

veľkňaz - pozri *Kaifáš, Annáš, Zachariáš; Súd nad Kristom; eľód*

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%BA>

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA>

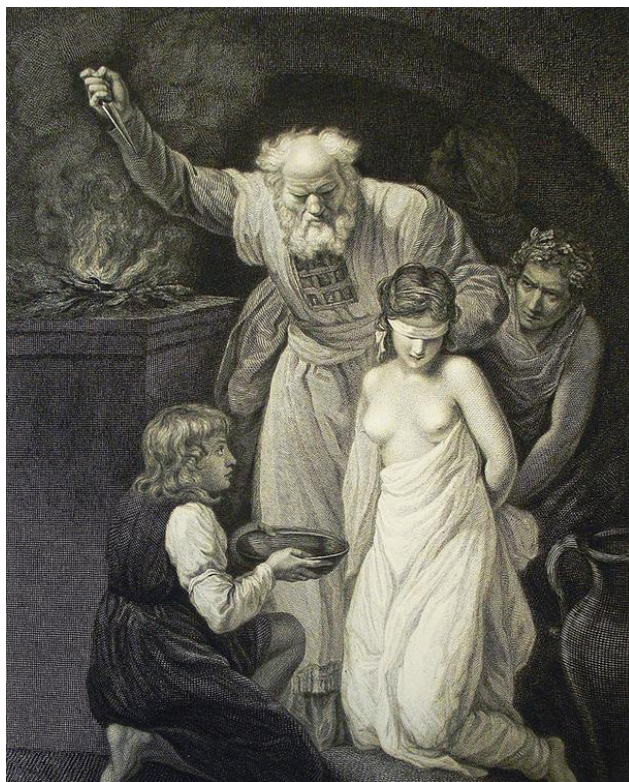
M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Hebrejský veľkňaz (kolorovaný drevoryt, Norimberská biblia, 1483)

Tizian: Uvedenie Panny Márie do chrámu (detail, 1538)

G. van den Eeckhout: Chana a jej manžel Elkana s veľkňazom Eli a svojim synom Samuelom (1665)

J. Opie: Jefte a jeho dcéra (grafický list z Philips Medhurst Bible; 18.st.)

veľkoleposť -

E. Le Sueur: Alegória veľkoleposti (1654)

Verkolje Nikolaas - (†1746); maliar *holandského zlatého veku* a výrobca *mezzotinty*; on i jeho brat Ján Verkolje II sa stali maliari a vyučili sa u svojho otca; špecializoval sa na žánrové scény zasadené do bohato zariadených interiérov, ale tiež maľoval mytologické scény a portréty; rovnako ako jeho otec, Nicolas bol všestranný umelec, produkoval žánrové obrazy, rovnako ako mytologické výjavy, nástropné maľby a portréty; tiež ako brat Ján, Nicolas bol odborníkom na mezzotintu, ktorá dosiahla zenit svojej popularity v roku 1700; v roku 1700 sa Verkolje usadil v Amsterdame, kde zmenil svoj štýl a formát podľa vkusu 18.st., akým bol klasicizujúci francúzsky akademický

štýl, odlišný od holandskej maľby 17.st., pre ktorý bola typická jednoduchosť a realizmus; táto schopnosť meniť štýly podľa potreby mu zabezpečila obľubu u zberateľov;

https://en.wikipedia.org/wiki/Nicolaas_Verkolje

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Nicolaas_Verkolje

<https://www.google.sk/search?q=nicolaes+verkolje&espv=2&biw=1854&bih=995&tbm=isch&tbu=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjz3YfOy8PMAhWEXRoKHWIgCLkQsAQIIg&dpr=1>

N. Verkolje: Kúpeľ Batšeby (1716)

N. Verkolje alebo F. Solimeno: Dido a Aeneas (zač. 18.st.)

N. Verkolje: Rút a Naomi (1744)

N. Verkolje: Alegória Amsterdamskej holandskej Východoindickej spoločnosti (1702-1746)

N. Verkolje: Mojžiš bráni Jetrove dcéry (18.st.)

N. Verkolje: Hrajúca spoločnosť (hudobná spoločnosť, 1690)

veľkomesto - pozri *mesto*; *ashan school*, *mrakodrap*

veľkomoravská architektúra - Dudák: súhrnné označenie architektúry *Veľkomoravskej ríše* s hlavnými centrami na južnej Morave a západnom Slovensku; *veľkomoravské umenie* a architektúra reprezentujú prvý slohovo stabilizovaný výtvarný prejav *Slovanov*; architektúra je ovplyvnená *byzantskou architektúrou* (prostredníctvom architektúry v byzantskej Dalmácii) a architektúrou v oblasti salcbursko-pasovskej; na veľkomoravskú architektúru nadviazala ranokresťanská architektúra v Čechách (kostol sv. Klimenta na Levom Hradci, *rotunda* v Budči); veľkomoravské kostoly sa vývojovo rozdeľujú do troch dispozičných typov (pozri *chrámové typy*):

1. krátke jednolodie s polkruhovou *apsidou* (2.pol.9.st.; v základoch dochované v Starom Meste u Uherského Hradišťa a v Mikulčiciach); boli stavané na základe zvláštnej modulovej schémy; základom *modulu* je vnútorný priemer *apsidy* (dvojnásobok ľudskej postavy, t.j. zvyčajne 354 cm); ďalšie rozmery (dĺžka a šírka lode) sú násobkami tohto modulu; vzhľadom na to, že modul s najväčšou pravdepodobnosťou určoval aj výšku stavby, je možné veľkomoravské kostoly rekonštruovať

2. krátke alebo o predsieň (*nartex*) predĺžené jednolodie s pravouhlým *presbyteriom* (Modrá u Velehradu, Mikulčice, Sady u Uherského Hradišťa); najmä v prípade kostola v Modrej u Velehradu sa predpokladá, že je dokladom írsko-škótskej (kresťanskej) misie v ranej fáze existencie Veľkej Moravy; celkom existuje 5 kostolov tohto typu

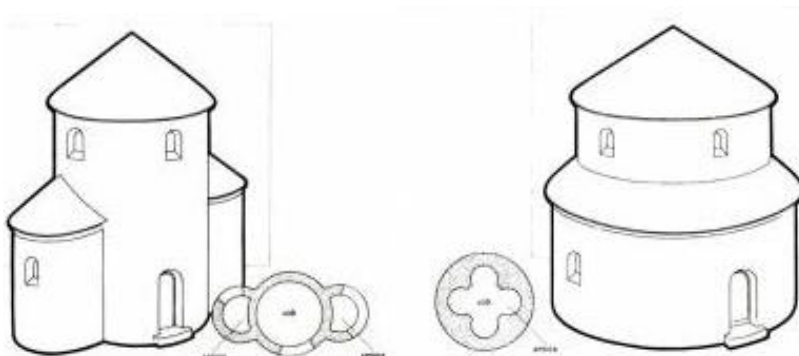
3. kruhová *centrála* (*rotunda*); objavené základy štyroch *rotund*: v Mikulčiciach a Starom Meste majú dve veľké podkovovité *apsidy*; štvorkonchálna *rotunda* (vonkajší obvod kruhový; pozri *koncha*) v Mikulčiciach je pravdepodobne *baptisteriom*; výnimočnou stavbou je trojloďová *bazilika* helenistického typu, ktorej základy sú dochované v Mikulčiciach; výnimočným zjavom je zrast troch sakrálnych stavieb v Sadoch u Starého Mesta u Uherského Hradišťa; dva priestory majú pokruhovou *apsidu* a jeden má *apsidu* pravouhlú (na východnej strane); ďalšou veľkomoravskou stavbou je *hradisko*; rozsiahle s rozvinutým opevneným *predhradím*; zachované murované základy paláca v Mikulčiciach a zrubové obytné stavby v *predhradí*; významným *hradiskom* bolo

aj Staré Mesto u Uherského Hradišťa s radom kostolov (*longitudálny* kostol v mestskej časti Špitálky a na Valoch, rotunda sv. Michala); podľa archeologických nálezov mohlo ísť o sídlo biskupa veľkomoravskej cirkvi; pozri *románsky sloh* (Dudák)

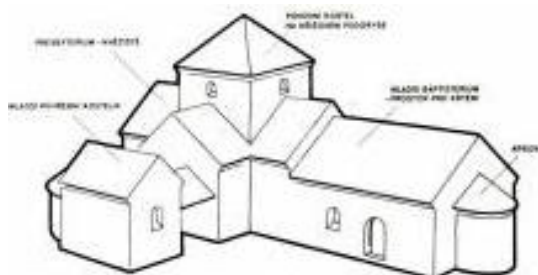
<http://lukaskrajcir.blog.sme.sk/c/198525/Ako-prezil-kopciansky-kostolik-tisic-rokov.html#t2>

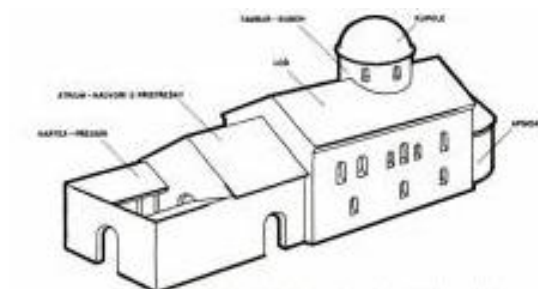
Kostol sv. Margity Antiochijskej v Kopčanoch (9.st.)

Predcyrlometodejské rotundy v Mikulčiciach z 9.st. (nákres)

Predcyrlometodejský longitudálny kostol (nákres, Nové sady u Uherského Hradišťa, 9.st.)

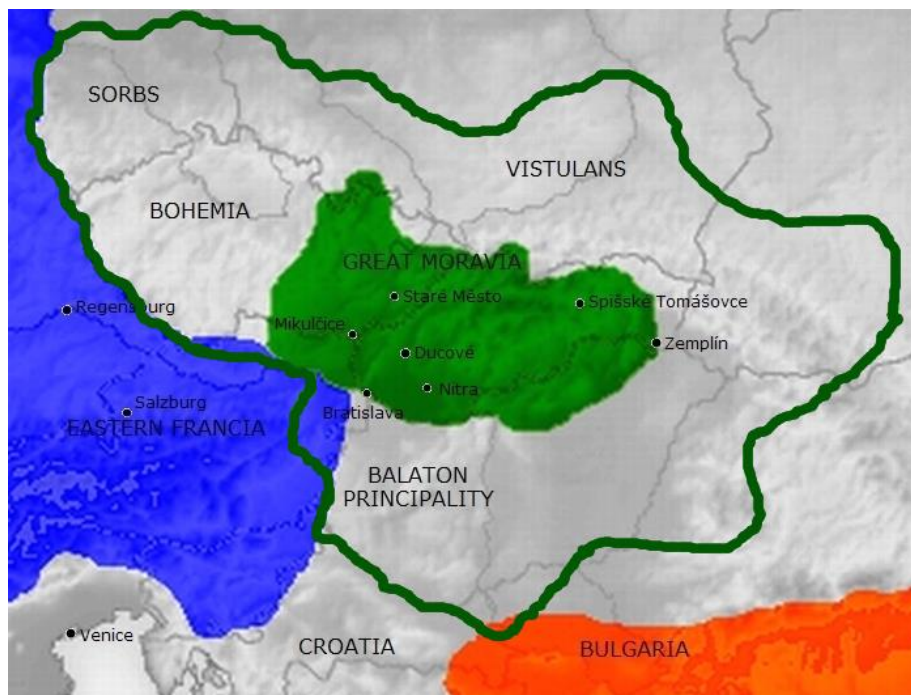
Veľký cyrlometodejský kostol v Mikulčiciach (9.st.)

Veľkomoravská ríša/Veľká Morava - lat. Magna Moravia; byzant. ἡ μεγάλη Μοραβία/hé megalé Moravia

-štátny útvar v 1.pol. 9.st. v oblasti stredného Dunaja; jadrom bolo územie povodia rieky Moravy (Mojmír I. a Rastislav), neskoršie pripojené Nitransko, Čechy a ku koncu vlády Svätopluka II. pripojená *Panónia*; pozri *Svätoplukove prúty*; *hlaholika*, *cyrilika*; *Konštantín/Cyril*; *Bratislavský hrad*; *bradatica*

-Veľká Morava (pre obdobie po roku 871 nazývaná aj Veľkomoravská ríša alebo Svätoplukova ríša, bol západoslovanský štát existujúci medzi rokmi 833 a začiatkom 10. stor. (asi 907); jeho centrálné územie zodpovedalo dnešnej *Morave* a *Slovensku* spolu so susediacim severným a stredným *Maďarskom*; bol to prvý väčší slovanský štát vôbec; najmä dnešné Slovensko, ale aj dnešné *Česko* (tým, že sa dnešná Morava stala v roku 1019 súčasťou Českého kniežatstva), ju považujú za včasného predchodcu svojej štátnosti

http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:Ve%C4%BEk%C3%A1_Morava

Približná mapa jadra a maximálneho rozsahu Veľkej Moravy

veľkomoravské umenie - prvý slohovo stabilizovaný výtvarný prejav *Slovanov*; vyrastá z predošlej podunajskej kultúrnej tradície (friaulsko-dalmátskej), provincionalnej rímskej tradície (*helenistické* poňatie niektorých postáv svätcov v nástenných maľbách, stavebná technika: tehlová múčka primiešaná do malty (pozri *opus*), slovanskej tradície, *byzantskej*, *avarskej* tradície (lejárske techniky *bronzu*, motívy *gryfov*), islamskej tradície (*umelecké remeslá*: *granulácia*, *filigrán* z perličkového drôtu, tematika *stromu života*); je ovplyvňované *karolínskym umením*, dokonca aj *inzulárnym umením* ako dôsledok írsko-škótskych kresťanských misií; zahŕňa oblasť južnej Moravy so strediskami v Mikulčiciach, Uherskom Hradišti-Starom Meste, Pohansku; na západnom Slovensku so strediskami v Bratislave, Nitre, Pobeďime; zahŕňa zložku monumentálnu (kamenná cirkevná architektúra, nástenné maľby (*all fresco*, *all seco*) a užitú (*zlatníctvo*, *kováčstvo*), ktoré dosiahlo mimoriadne vysokú úroveň a nadobúda svojrázny synkretický lokálny štýl, ktorý sa však pre časovú obmedzenosť nemohol stabilizovať a rozvinúť; pozri *Mikulčice*; *benediktíni*; *gombík*, *náušnice*, *móda*, *Frisinské zlomky*, *Svätoplukove prúty*, *gombíky*, *krucifix*, *granulovanie*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Ve%C4%BEk%C3%A1_Morava#Spolo.C4.8Dnos.C5.A5.2C_kult.C3.BAra.2C_umenie.2C_jazyk

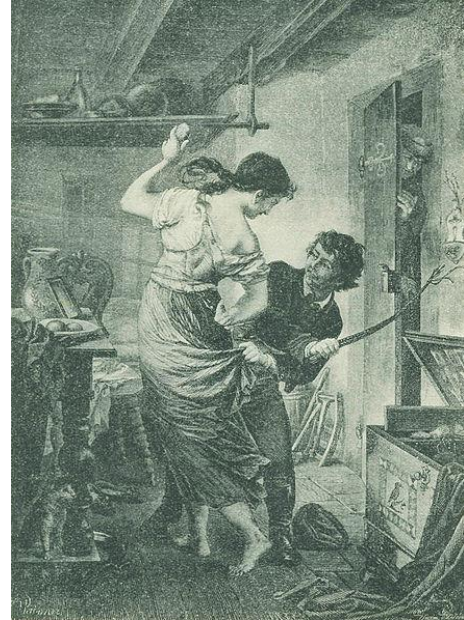
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:K%C5%99%C3%AD%C5%BE_z_Mikul%C4%8Dic.png

Veľkonočná nedeľa - oficiálny deň, keď sa slávi *vzkriesenie* Ježiša (Ježiš vstal z mŕtvych v noci zo soboty na nedeľu); Veľkonočnou nedeľou sa končí veľkonočný týždeň, ktorý sa začína *kvetnou nedeľou*; *Veľkej noci* predchádza štyridsaťdňový *pôst*, ktorý trvá od *Popolcovej stredy* po Veľkonočnú nedeľu/Veľkú noc; na štyridsiaty deň po vzkriesení nastáva sviatok *Nanebovstúpenie Pána*; pozri *Veľkonočný pondelok*; *Biela sobota*

veľkonočná svieca - paškál/paschal

veľkonočná šibačka - ľudový zvyk zo západného Slovenska (na východe Slovenska je zvyk dievčatá oblievať, vodou sa majú zmyť hriechy, oblievačka predstavuje očistu); pri šibačke dotyk korbáča (zelené) má preniesť silu rastu a života

<http://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%A0iba%C4%8Dka>

M. Gardavská: Moravské typy (1910)

P. Maixner: Korbáč

J. Lada

J. Lada

J. Lada

veľkonočná vigília - noc medzi *Bielou sobotou* a nedeľou Zmŕtvychvstania Pána (*Veľkonočná nedeľa*), čiže noc kedy podľa tradície vstal z mŕtvych Ježiš Kristus; v rímskokatolíckej cirkvi je veľkonočná vigília samostatnou liturgiou; bohoslužba má tieto časti: bohoslužba svetla, bohoslužba slova, krstná bohoslužba, eucharistia; pozri *vigília*

veľkonočné hry -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Traditional_Easter_games

veľkonočné symboly - pozri *baránok*, *vajce*, *zajac*, *korbáč*, *oheň*

veľkonočné tajomstvo -

https://en.wikipedia.org/wiki/Paschal_mystery

veľkonočné vajce - iné názvy: *kraslica*, *pisanka*, *malované vajce*, *červené vajce*, *križľané vajce*, *cifrované vajce*

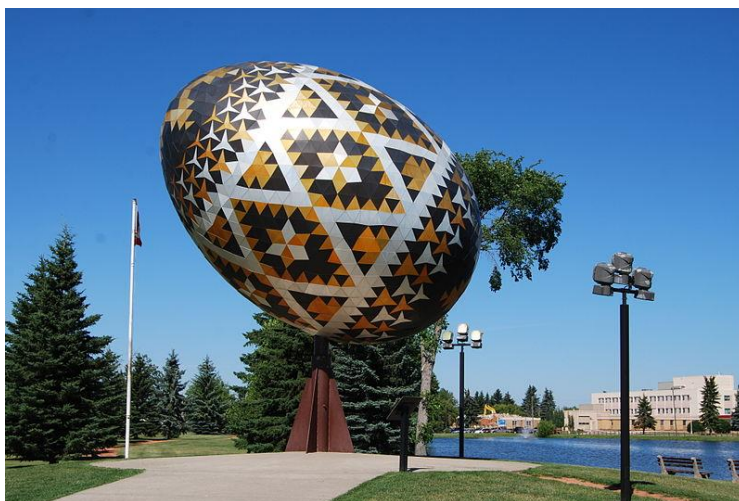
-veľkonočná *dekorácia*; *pohania* vnímali žltok *vajca* ako *slnko*, v ktorom sa ukrýva život

-králik a veľkonočné vajcia: symbol *Veľkej noci* králik je často vyobrazovaný spolu s ďalším symbolom - ozdobenými vajíčkami; toto na prvý pohľad zvláštne spojenie je staré tisíce rokov; v antickej mytológii sa objavuje príbeh vtáka, ktorý zomiera od chladu; bohyňa jari sa nad ním zľutuje a premení ho na zajaca, aby si zachránil život; aj keď je vták v tele králika, stále znáša vajcia a z vďačnosti ich zdobí pestrými farbami a daruje bohyni

www v súvislosti s heslom kraslica: slepačie (prípadne kačacie alebo husacie) vajce uvarené natvrdo alebo vyfúknuté a ozdobené viacerými výtvarnými technikami; patrí k symbolom veľkonočných sviatkov; kraslice sa zdobia celou radou výtvarných techník od jednoduchších ako fresky, jednoduché batikovanie voskom, potlač obrázkami, až k zložitejšej viacfarebnej *batike* alebo leptaniu; k tým najzložitejším technikám patrí zdobenie slamou a gravírovanie (niekedy nazývané *madeira*)

http://en.wikipedia.org/wiki/Vegreville_egg

<http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B8%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0>

Paul Maxum Sembaliuk: Vegrevilleské vajce (Alberta, Kanada, 1975)

Ukrajinské pisanky

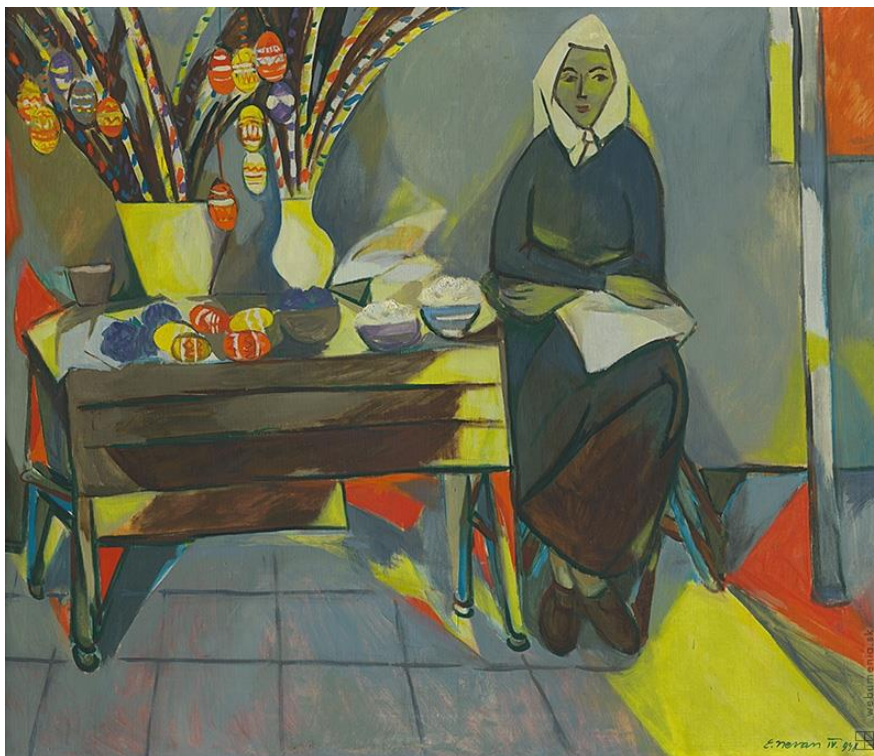
Ukrajinské pisanky

Rumunské vzory

Volynské vzory

E. Nevan: Predavačka kraslíc (1948)

E. Nevan: Predavačka kraslíc (1948)

veľkonočný baránok - *veľkonočný symbol*, dnes *baránok* upečený z cesta pri príležitosti *Veľkej noci* v odkaze na tradíciu židovských obetovaných baránkov pri príležitosti sviatku *pesah*

-jeden z *veľkonočných symbolov*; predstavuje obeť, čiže umučeného Krista, syna Božieho *symbol* nevinnosti, poddajnosti a obety; u *Feničanov, Izraelitov, Rimanov obetné zviera* (pozri *Moloch*); u

Židov obetný baránok obťažkaný *rituálne* ľudskými hriechmi a vyhnaný do púšte, spoločenstvo tým regenerovalo; *Chetiti* v čase epidémie uvalili na baránka chorobu a odviekli ho k cudzím bohom, aby si ich tým uzmierili (porovnaj *kohút*); v *kresťanstve* symbol *Krista*, ktorý zomrel v okamžiku, keď boli v chráme zabití obetné baránky, od čoho sa odvíja aj symbolika *veľkonočného* baránka (pozri *baránok boží/Agnus Dei*); v kresťanstve neskoršie okrem symbolu obety aj symbol triumfu (zobrazený pod *krížom*, na brvnu ktorého sedí *holubica*, t.j. duša); v 6.-7.st. zobrazovaný baránok v terči umiestnenom v prekrížení kríža (napr. v zobrazení s *Jánom Krstiteľom*); pre symbol baránka je typická hlava obrátená dozadu (v ikonografickom type prežíva zrejme kozmická predstava obratu k novému životu); baránok s rožkami zrejme pripomína *Abraháma*, ktorý za baránka bol pripravený obetovať svojho syna *Izáka*, alebo pripomienka *apokalyptického baránka* so siedmimi svetelnými rožkami; baránok aj atribútom *Patientie*, *Mansuetudo*; pozri *Uctievanie baránka*, *nimbus krížový*; *Anežka/Agnes*; *ovca*; *vino* (Biedermann)

Veľkonočný pondelok - pôvodne pohanský sviatok; tiež (v gréckokatolíckej cirkvi) názov *Svetlý pondelok* alebo *Pondelok paschy* alebo *Pondelok Baránka*; nasleduje po *Veľkonočnej nedeli*; v ľudovej sfére je spojený s rôznymi tradíciami a zvykmi, ktoré sa zaraďujú medzi prechodové rituály končiacej sa *zimy* a nastávajúcej *jari*; táto nekresťanská prax bola v priebehu dejín v rôznych kultúrach teologizovaná a zaradená do *kresťanského rámca*; v gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku sa na Svetlý pondelok po liturgii *sv. Jána Zlatoušeho* koná slávnostný sprievod okolo chrámu, pri ktorom sa na štyri svetové strany čítajú *evanjeliá* od všetkých štyroch *evanjelistov* o *vzkriesení Ježiša Krista*, čo symbolizuje ohlasovanie radostnej zvesti (*evanjelia*) celému svetu; v gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku je *Svetlý pondelok (Pondelok Paschy)* prikázaným sviatkom; pozri *Zelený štvrtok*, *Biela sobota*, *Veľkonočná nedeľa*, *Smrtná nedeľa*; pozri *koleda*

Veľkonočný ostrov - pozri *Polynézia*; tzv. *doštičky rongo-rongo/kohau rongo-rongo*

veľkonočný somárik/palmový osol - podvozok s dreveným somárikom, na ktorom sedí figúra *Krista* v životnej veľkosti so žehnajúcim gestom; od stredoveku súčasť procesie na *Kvetnú nedeľu*, aby pripomínal Kristov príchod do *Jeruzalemu* (pozri *vjazd do Jeruzalema*); pozri *osol*

veľkonočný svietnik - *svietnik veľkonočný*

Veľký čínsky múr - - monumentálne opevnenie severných čínskych hraníc stavané v 3.st.pr.Kr. počas *dynastie Čchin* o celkovej dĺžke múru 5 000 kilometrov; dnešná podoba je z 15.st.

-Veľký čínsky múr meria celkom 56 tisíc km; jeho prvá časť bola postavená počas vlády cisára Čchina (prvá polovina 3.st.pr.Kr.), po ktorom dostala zjednotená Čína svoje meno; Čína v tom čase bola prevažne poľnohospodárskym štátom, prosperujúcim, pokojným a veľmi bohatým; po jej bohatstve túžili kočovné kmene *Hunov*, *Mongolov* a *Mandžuov*; už predtým si Číňania na ochranu stavali múry okolo domov a miest; teraz bolo treba postaviť múr okolo celej krajiny, aby sa stala hrádzou pred barbarmi, ktorí na rýchlych koňoch útočili zo severu; cisár Čchin bol paranoidným tyranom, ktorý si nechal postaviť hrobku so sedemsto tisícovou *terakotovou armádou*; Veľký múr mal byť jeho najväčším dielom; prvá časť čínskeho múru bola stavaná z tzv. zahustenej hliny, ktorá sa kladla medzi drevené dosky a ako sa postupne zvyšovali dosky, rástol aj múr do výšky; za 12 rokov Čchinovej vlády bolo postavených 6 tisíc km múru; stavba takého diela si vyžiadala množstvo obetí; traduje sa, že tí, čo z nejakého dôvodu počas stavby zomreli, boli pochovaní priamo do múra (pozri *základný kameň*); nová *dynastia Chan* stavala ešte väčší múr; táto časť bola hotová približne v Kristovej dobe a bola o 4500km dlhšia ako prvá časť cisára Čchina; merala 11 tisíc km; materiál, z ktorého bola postavená bol obdobný: stlačený piesok, kôra, tamaryšok a d.; múr bolo potrebné obsadiť ľuďmi; k tomu boli do múra vstavané predsunuté veže a hrady pre vojakov a veliteľov; boli postavené v takej vzdialenosti od seba, aby si mohli navzájom dávať dymový signál jedna druhej; ešte po dvoch tisícoch rokoch sa v nich zachovali zásoby na púšti tak vzácneho palivového dreva; čínsky múr chránil aj kupcov pohybujuúcich sa na známej *hodvábnej ceste*; *dynastia Chan* rozširovala územie na sever a na západ; keď barbarské hordy Hunovia tiahli na Rím, ďalšia *dynastia Tchan* (7.-poč.10.st.) sa o armádu strážiacu múr prestávala starať rovnako ako o udržiavanie a predlžovanie stavby; čínska spoločnosť sa vtedy ocitla v pokojnom období, v ktorom prekvitalo umenie, a preto sa hovorí o tomto čase ako o *zlatom veku čínskeho umenia*; všetko skončilo vpádom desať tisícového mongolského vojska vedeného *Čingischánom*; ten roku 1211-15 dobyl severnú Čínu; vôbec sa nezdržoval bojom a jednoducho pevnosť múru obišiel; Číne sa vypomstili obdobia, keď sa o stráženie svojich hraníc nestarala a nepredlžovala dĺžku múra, hoci jej územie rástlo; za vlády Čingischánovho nástupcu Kublajchána navštívil Čínu známy cestovateľ *Marco Polo* a o Veľkom čínskom múre vo svojom cestopise nenapísal nič, čo bolo dôvodom, že neskoršie dejepisci spochybňovali jeho cestu do Číny, ale múr vtedy bol zrejme v troskách; keď nastúpila *dynastia Ming* ponaučená dejinami,

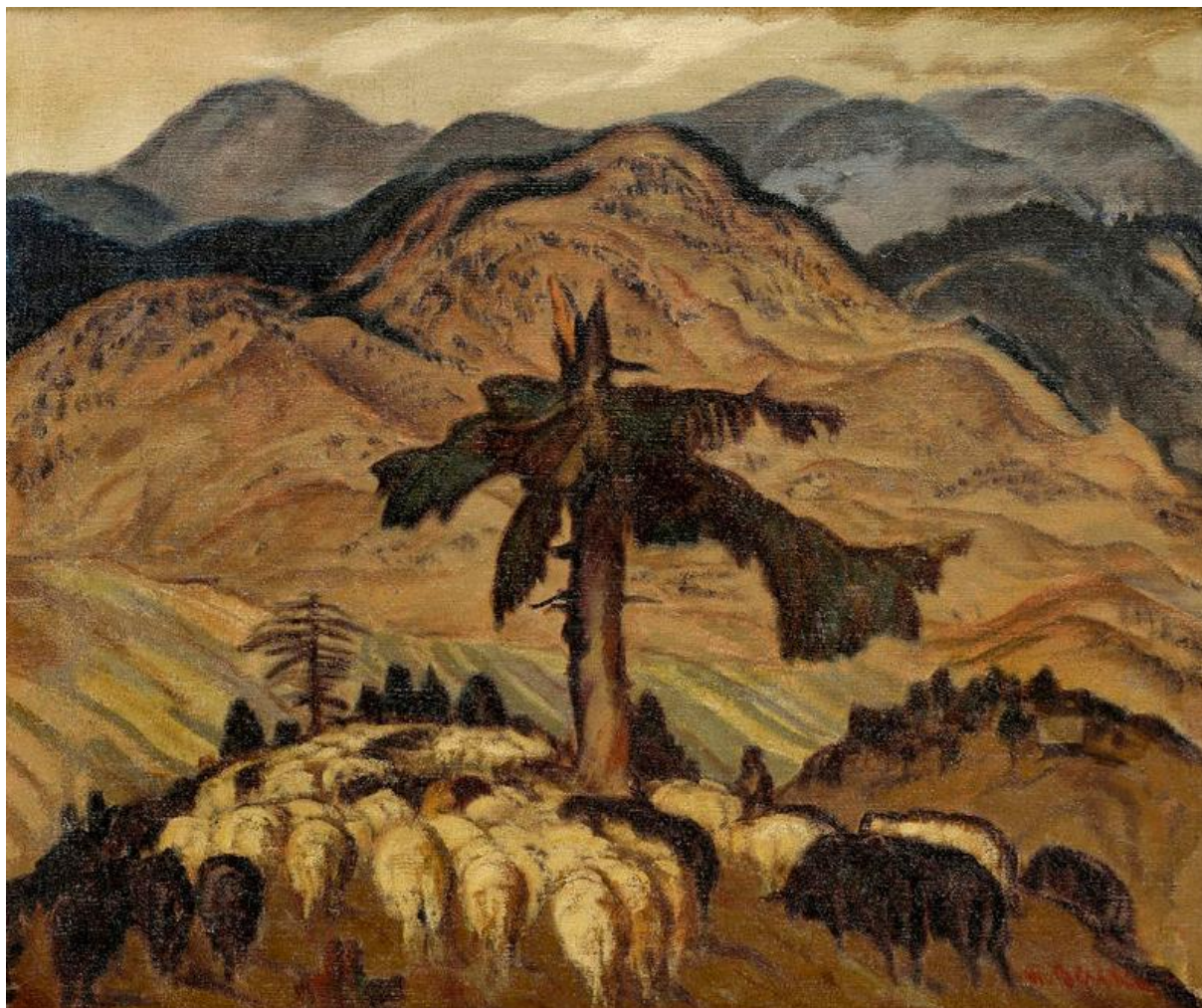
začala stavať ďalšiu časť múra, tentoraz z kameňa; táto časť meria 6400km a počas celej dĺžky sa nachádzajú strážne veže, kasárne a hrady; je to tá časť, ktorú tak obdivujú turisti, mohutná, s odkvapmi pre dažďovú vodu, niekedy široká pre trojzáprah koní; na jej stavbe pracovali trestanci a keď zomreli, pokračovali ich rodiny, kým neodrobili trest za nevoľníka; terén tejto časti je mimoriadne členitý, múr niekde vedie až nad 300m priepasťami; napriek tomu bol Veľký čínsky múr pokorený, ale nestalo sa to v boji; severnú bránu v múre otvoril do tých čias obdivovaný a statočný generál Wu roku 1644 povstaleckému vojsku Manžduov; urobil to z čisto osobných a navyše veľmi romantických dôvodov: túžil po cisárovej konkubíne Lady Chen a k tomu mu mala pomôcť porážka cisára; bol ochotný zrady a preto sa spojil proti svojmu cisárovi s Mandžuami; nová *dynastia Mandžuov* otvorila svetu dvere do Číny; odvtedy si svoju funkciu už plnil len jediný múr, ten okolo cisárskeho paláca; počas vlády Mao Ce Tunga boli zničené celé úseky muriva; dnes neexistuje presná mapa zrúcanín, iba dodatočne sa mapujú jednotlivé časti a pomáhajú v tom aj snímky zo satelitov

-počiatky čínskeho múru siahajú približne do 8.st.pr.Kr., keď ešte jednotlivé štáty na dnešnom území Číny budovali obranné hradby pozdĺž hraníc často v dĺžke stoviek kilometrov; cisár Čchin Š'-chuang-ti (221-210 pr.Kr.), ktorý zjednotil Čínu, sa rozhodol spojiť rôzne už jestvujúce mestské a štátne hradby, aby vytvorili jeden dlhý múr na ochranu proti severným barbarským susedom; tak začala vyrastať jedna z najväčších stavieb na našej planéte dlhá 6400km; múr prebieha od severozápadu k severovýchodu; spočiatku na jej stavbu bolo použitých tristo tisíc vojakov, zločincov a tiež neschopných štátnych zamestnancov privezených z celej ríše; múr sa staval z ubitej hliny spevnenej otiepkami raždia, ale aj z tehál a kameňa; v priebehu ďalšej *dynastie Chan* pokračovala výstavba múra, pribudli strážne veže so signálnymi ohňami; správy sa odovzdávali dymovými signálmi; kamenné časti múra pribudli najmä počas *dynastie Ming* a tiež sa najlepšie zachovali; zakladateľ tejto dynastie, vládár Chung-wu (vládol 1368-1398) prikázal opraviť všetky strategické priechody vo Veľkom múre, ale nové úseky múra sa začali stavať niekoľko míl južnejšie od tej pôvodnej; stavba pokračovala bez prerušenia až do roku 1500; priemerná výška mingského múra je osem metrov, šírka pri základne sedem metrov a na vrchole asi šesť metrov

http://en.wikipedia.org/wiki/Defensive_walls

Veľký hod Boží - Anjel zvoláva vtákov na veľký hod Boží
Veľký Choč - pozri Slovensko

https://sk.wikipedia.org/wiki/Ve%C4%BEk%C3%BD_Cho%C4%8D

M. Benka: Pod Chotčom (1921-1928)

A. P. Weisz-Kubínčan: Choč (1940)

Veľký Mogul - titul panovníka mongolskej dynastie *Mogulov/Mughalov*; pozri *indická kultúra*

veľký pád bohov - ragnarök

Veľký pes (súhvezdie) - v súvislosti s heslom *Maira*: v *gréckej mytológii* bol Maira psom aténskeho roľníka *Ikaria*, obľúbenca boha *Dionýza*, ktorý ho naučil pestovať *vinič*, čím sa roľník preslávil; na jednej ceste ho však zavraždili pastieri; jeho dcéra *Érigoné* sa oňho začala obávať a poslala psa *Mairu* svojho pána hľadať; pes ju dovedol k otcovmu hrobu a oboch zachvátil taký žiaľ, že dcéra sa obesila a Maira skočil zo skaly; keď sa o tom dozvedel Dionýzos, vzal všetkých troch na nebesia a vytvoril z nich súhvezdie *Panny* (*Érigoné*), *Pastiera* (*Ikarios*) a *Veľkého psa* (*Maira*); jasnou hviezdou v súhvezdí *Veľkého psa* je v *Sírius*

Veľký piatok - v súvislosti s *veľkonočnými* sviatkami: deň *ukrižovania Ježiša*; *Zelený štvrtok*, *Veľký piatok* a *Biela sobota* tvoria tzv. *Trojdenie*; pozri *Veľkonočná nedeľa*, *Veľkonočný pondelok*; sv. *Hubert*; *flagelanti* (*Bergdolt*); *Súd nad Kristom* (*Nový bibl.slovník*); *Hubert*

Veľký týždeň/Pašiový týždeň - posledný týždeň *pôstu*, ktorý sa začína *Kvetnou nedeľou* a končí sa *Veľkonočnou nedeľou*, čiže *Veľkou nocou*

-Pašiový týždeň tvorí *Kvetná nedeľa* (v stredoveku *týždeň* začínal *nedeľou* a končil *nedeľou*), *Modrý pondelok*, *Škaredá streda*, *Zelený štvrtok*, *Veľký piatok*, *Biela Sobota* a *Veľkonočná nedeľa*; vtedy sa oslavuje *Zmŕtvychvstanie Ježiša*; *Veľkonočný pondelok* je spojený s *radosťou*, *hodovaním*, *maľovanými vajíčkami*, u nás aj *šibačkou* a *oblievačkou*

Velnias - Velinas

Velniasove stopy - v súvislosti s heslom *Velinas/Velinas*: litovský boh *Velinas* je nesmierne silný, dvíha a prenáša veľké kamene, stava kamenné mosty a riečne hrádze; keď prenáša kamene, dvíha sa vzdušný vír; keď vkročí na kameň, zostanú po ňom odtlačky; tie sa nazývajú *Velnio pėdos* – „*Velniasove stopy*“ a spájajú sa s nimi *zázračné javy*; *dažďová voda* v týchto stopách získava *čarovné vlastnosti*, pričom *ženy* tieto kamene vyhľadávajú kvôli *plodnosti*

Veľpieseň - Pieseň piesní

veľryba - morský cicavec, omylom považovaný za *rybu*

Biedermann v súvislosti s heslom *ryba*: v *biblickej typológii*, ktorá hľadá vzťahy *elementov Starého a Nového zákona* (pozri *paralelizmus*) je veľryba, ktorá prehltila proroka *Jonáša* a potom ho vyplula, symbolom *Krista*, ktorý vstal z mŕtvych; pozri *ryba*; *zvíera*; *korzet*, *Jonáš*, *čudo-judo*, *šachy Lewis*

-podľa *stredovekých bestiárov* veľryba dlhú dobu pláva na hladine mora a hromadí piesok; námorníci ju môžu zobrať na ostrov a založiť na nej oheň; keď bude veľrybe horúco, ponorí sa do vln a stiahne zo sebou loď; keď veľryba otvorí ústa, vydáva *sladkú vôňu*, ktorá priťahuje malé ryby; veľryba otehotnie z *morských myší*

[http://it.wikipedia.org/wiki/Balena_\(costellazione\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Balena_(costellazione))

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/3244332984/in/photostream/>

<https://marinni.dreamwidth.org/348878.html?thread=4996814>

http://monsterbrains.blogspot.sk/2009_01_11_archive.html

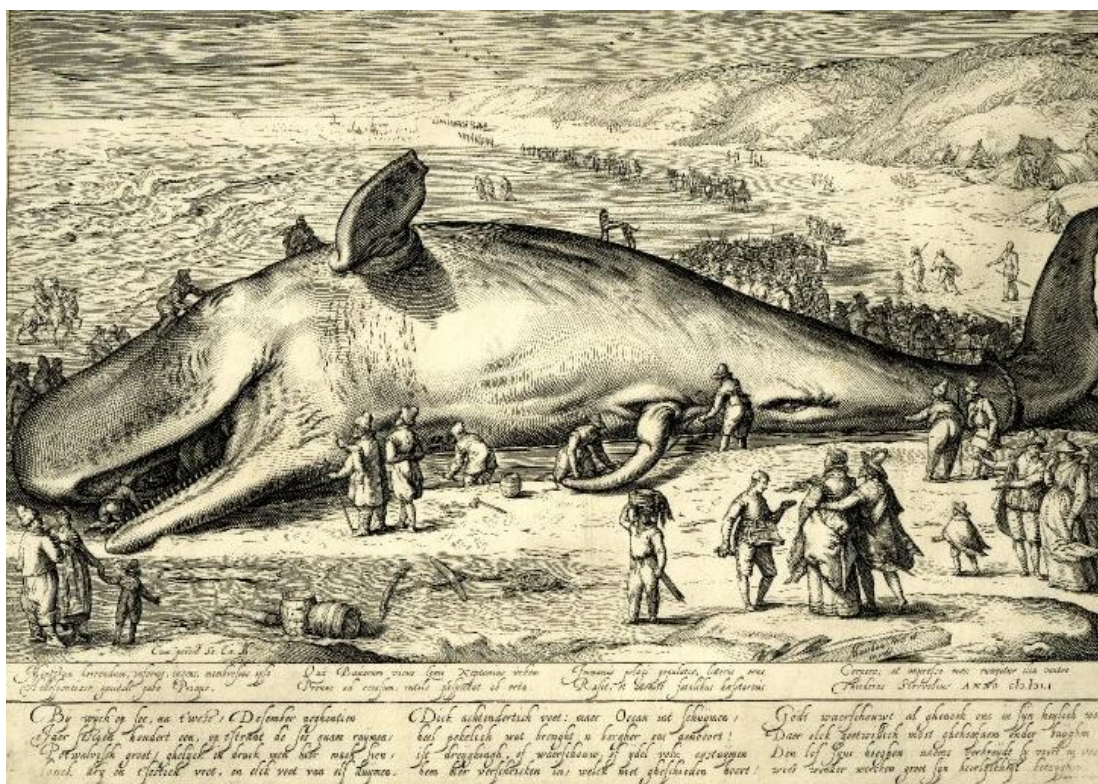
Veľryba (stredoveká miniatúra)

Kráľ Alexander skúma hĺbku mora (stredoveká iluminácia)

Anonym podľa H. Goltziusa: Veľryba na plytčine v Zandvoorte (1594)

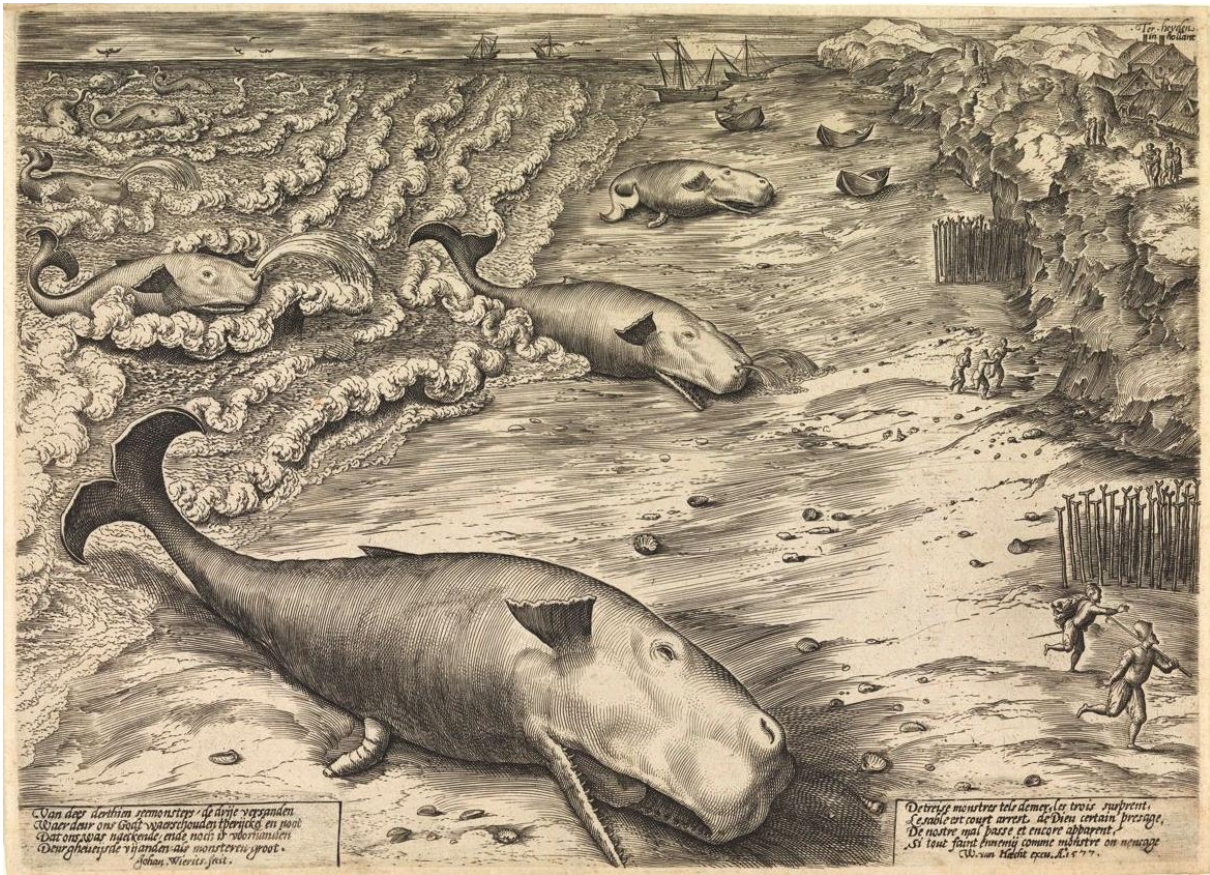
J. Matham podľa rytiny H. Goltziusa: Veľryba na brehu (17.st.)

W. P. Buytewech (tlač): Breh s veľrybou na pobreží medzi Scheveningenom a Katwijkom s prizerajúcim davom (rytina, 1617)

Lov veľryby v Bielom mori (lubok, 1760)

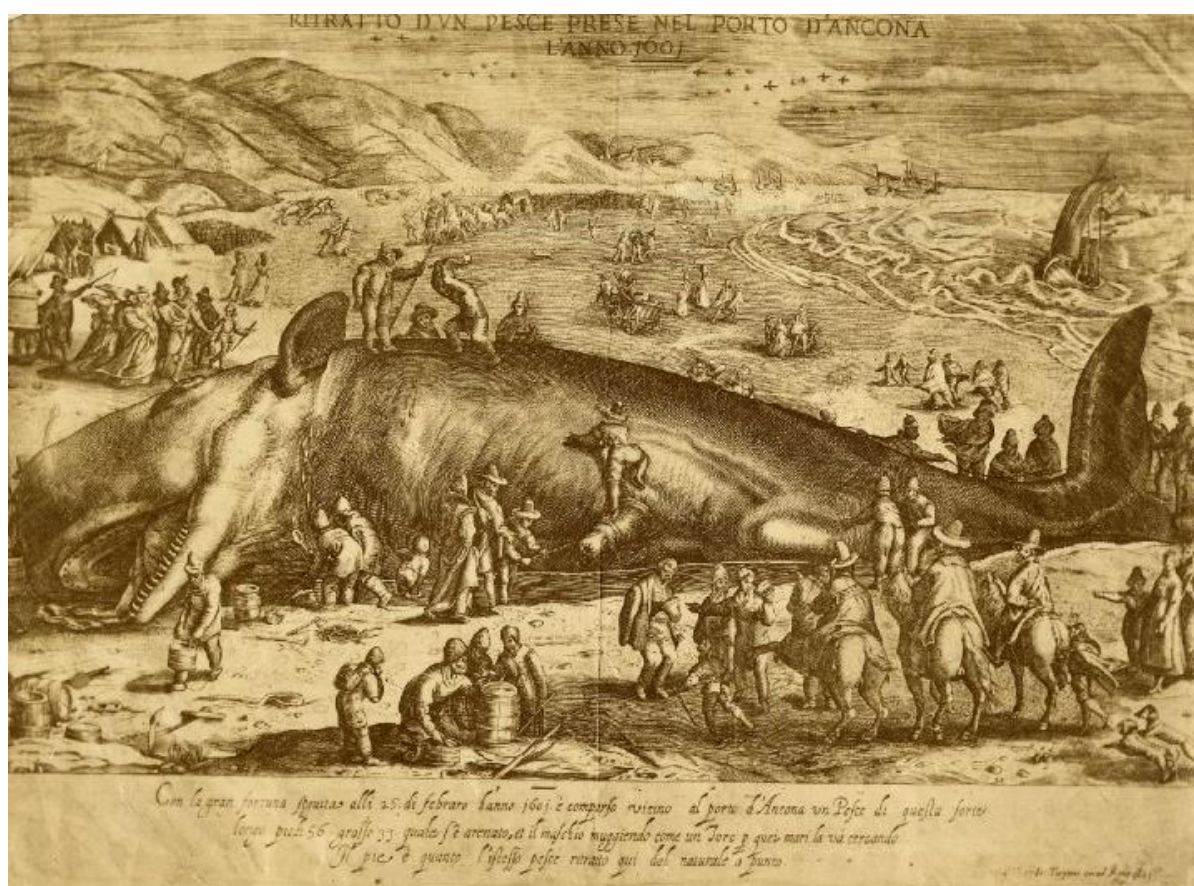
J. Wierix: Tri veľryby na brehu (rytina, 1577)

J. Saenredam: Pobřeží pri Beverwijku (17.st.)

W. van der Gouwen podľa H. van Holtziusa a J. van Mathama: Veľryba, ktorá stroskotala na holandskom pobreží medzi Scheveningen a Katwijk dňa 03.2.1598 (rytina, 1598)

Podľa W. van der Gouwena: Portrét rýb ulovených v prístave Ancona roku 1601 (rytina)

Podľa W. van der Gouwena: Portrét rýb ulovených v prístave Ancona roku 1601 (rytina)

Autor neuvedený: Sv. Brendan slúži veľkonočnú omšu na chrbte veľryby vorvaňa v blízkosti Berkhey

W. Hollar: Vojnové lode a striekajúca veľryba (rytina, 17.st.)

P. Lastman: Jonáš a veľryba (1621)

Lov veľrýb (drevorez z Cosmographie Universelle, Gutenbergova tlač, 1574)

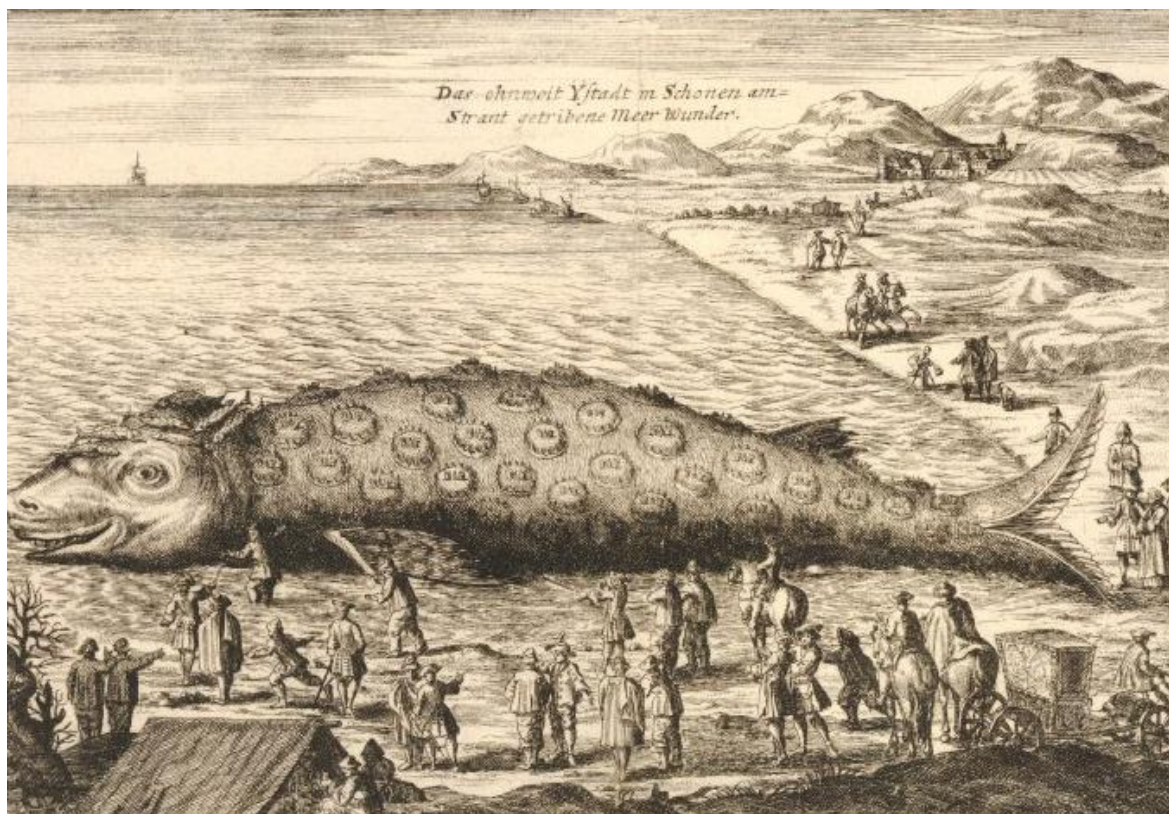
Anonym: Alegorická scéna s mužom plávajúcim v člne na rozbúrenom mori a Kristom na skale (rytina, 1540-1600)

A. Collaert: Lov divokých zvierat, vtákov, rýb (rytina, 1596)

J. van Meurs (vydavateľ): Tritón sediaci na veľrybe, pylóny s horiacimi pochodňami v pozadí (rytina, 1636)

Autor neuvedený: Gigantická ryba s korunami ľudských zubov a jazykom (lept, 1709)

Podľa Jamesa Gillray: Sud pre veľrybu! (ilustrácia, 1806)

U. Kuniyoshi: Šermiar Musashi na chrbte veľryby (19.st.)

F. Tang: Veľryba (3D kresba)

Vels - skrátená podoba mena litovského boha *Velinasa*

Veľša - *Velinas*

velum - 1.biely zdobený plášťik na *cibórium*

2.textilný kryt na *compluvium*

3.pokrývka ramien a rúk katolíckeho liturgického odevu; pozri *ornát*

velum pôstne - *pôstne velum*

velúr - druh teľacej alebo hovädzej kože

2.vlnená tkanina s krátkym vlasom na líci; pozri *textília*

velúrový papier - *papier velúrový*

velúršifón - druh *zamaty* z prírodného alebo umelého hodvábu

velveton - hrubý *dyfjýn*